

ATATÜRK'ÜN HUZURUNDA

Prof. Muzaffer Göker

Türk Tarih Kurumu Genel Sekreteri

Yalnız Türk âleminin değil, bütün dünyanın yüksek hatırası önünde saygı ve sevgi ile eğildiği Büyük Adamın hayatına dair birkaç satır yazmak ve bu satırlarda onun hususiyetlerinden bir kısmını tebarüz ettirmek nekadar zevkli, heyecanlı, fakat nekadar güç bir şey! Böyle bir çalışma onun hatırası ile başbaşa kalmak imkânını verdiği için çok zevkli ve heyecanlı oluyor, fakat onun mutad ölçülere sığmayan şahsiyetini olduğu gibi tebarüz ettirebilmek nekadar güç ve mes'uliyetli bir şey.

Bundan dolayıdır ki, hayatını mümkün olduğu kadar herkese açık ve herkesin içinde geçiren, en çok bundan, halk ile başbaşa ve onun arasında yaşamaktan daima büyük bir zevk duymuş olan Atatürk hakkında yalnız kendi intibalarımın ve görüşlerimden bir kısmını nakletmekle iktifa ediyorum.

Atatürk realist bir Şefti. Harbiye mektebi dersanelerinden Millî mücadele günlerine ve büyük zaferden Türkiye Cümhuriyeti Reisi ve Millî Kahraman olarak hayata gözlerini kapadığı âna kadar fırsat buldukça halka karışmış, milleti yakından tanımış, onun fazileti ve yüksek kabiliyeti hakkındaki sonsuz imanını Türkün kendisinden ve tarihinden almış, realiteyi daima göz önünde bulundurmuştur; halka ait düşüncelerinde, tekliflerinde ve kararlarında bu iman ona rehberlik etmiş, imkânı yok, yapılamaz sanılan birçok şeylerin birer inkişâf hamlesi halinde tahakkukunu temin etmiştir. Meselâ İstiklâl mücadelesinde Türkün istiklâlsiz geçmiş bir günü olmadığını hatırlamak ve istiklâlini muhafaza etmek bahis mevzuu olunca, onun yapacağı fedakârlıkların ve göstereceği kahramanlıkların hududsuz olacağına inanmak Atatürk'e en karanlık günlerde daima büyük bir kuvvet ve teselli membaı olmuştur.

Halkın sözden ziyade esere inandığına kanidi. Küçük bir misal: Dört sene evvel Atatürk, İstanbul'da ciddi bir rahatsızlık geçirdi, pinomoniden korkuluyordu. Hastalığın iyiliğe yüz çevirdiği günlerde

uzun bir zamandanberi sokağa çıkmadığını görenlerin duyduğu endişeyi yatıştırmak, dedikoduya son vermek için sıhhi vaziyetleri hakkında matbuata bir tebliğ verilmesi muvafık olacağını söylediler. Cevapları şu oldu: Bu yolda bir tebliğ sizin arzu ettiğiniz maksadı temin edemez; hattâ birçokları bizim ağır hasta olduğumuzu zenneder. İki gün daha bekleyin. Otomobil ile bir gezinti yaparız, herkes bizi görür; en iyi tebliğ budur.

İki üç gün sonra da Park Otele kadar kısa bir gezinti yaptılar, matbuatta resimler ile bundan bahsedildi. Ayrıca bir muamele ifasına hacet kalmadı. Bu havadisi okuyan veya duyanların içi rahat etti. dedikodu bitti.

Atatürk milli tarih çalışmalarile yakından alâkadar olurlardı. Türk tarihine ait malûmatın eksikliği, yanlışlığı onun milliyetçi ruhunda isyanlar uyandırmıştı. Tarih araştırmalarına hız vermek lüzumuna kanaat getirdi. Eldeki bilgilerin eksikliğinden ve hakikatin tam olarak ifade edilmediğinden, Türkte tarihteki hakikî mevkiinin verilmemesinden şikâyet etmek kâfi değildi. Hakikati aramak lâzımdı. Atatürk karar verdi ve Türk Tarih Kurumunu bu maksatla teşkil etti. Yedi seneden fazla bir zaman bu çalışmalara iştirak etmiş bir fert olarak söylemeye mecburum ki; bu işte Atatürk herkesten fazla çalışmıştır.

Kurumun çalışma programına göre muhtelif mevzular üzerinde vazife almış olanlar tetkiklerini bitirdikçe bunlar müsvedde olarak basılır ve umumî heyet önünde okunarak münakaşa edilir. Bu suretle hazırlanmakta olan Türk Tarihinin Ana Hatları eserinin birinci kısım müsveddelerinin müzakere ve münakaşası tam bir ay sürdü. Atatürk bir işe başladığı zaman bitirmeden rahat edemezdi. Bu çalışmalar onu pek ziyade alâkadar ederdi; çok kere zaman mefhumu unutulurdu, milli mücadelenin her safhasında da böyle olmadı mı? Bizler onun çalışma tarzına ayak uydurmak isterdik. Fakat onun şevki, heyecanı ve iradesi bizi sarmış olmasına ve bütün gayretimize rağmen yine daima geri kalırdık. Bir gün öğleden sonra saat ikide yüksek huzurlarile başhyan bir toplantı ertesi sabah saat on bire kadar devam etti. Ruznameye dahil yazılardan henüz okunmayan otuz sahife kadar bir kısım kalmıştı. Atatürk, «Bunu bitirelim, öğle yemeğini beraber yeriz, ondan sonra ayrılırız.» diyordu. Fakat bunu söylerken dinleyenlerin yüzüne baktı. Fazla yorgun olanları gördü, ısrar etmedi ve yarın devam ederiz diyerek toplanmaya son verdi.

Atatürk'ün üzerimde unutulmaz iz bırakmış hususiyetlerinden birisi de onun toplayıcılık ve birleştiricilik vasıflarıdır. Milli mücadele

senelerinde olduğu gibi muhtelif inkılâplarında ve ilmi sahada bu vasıflar pek bariz olarak görülür. Millî mücadele kahramanlıklar destanıdır. Her safhası bir gün ayrı ayrı incelenmek lâzım gelen bu mefahir zincirinde büyük, küçük bir çoklarının ıftihar hissesi vardır.

Atatürk kendisinin de başta olarak dahil bulunduğu bu şeref hal-kasına umumî bir isim olarak milletin adı vermeyi yerinde buldu ve yapılan şeylerin hepsini millete maletti, nutuklarında, hususî konuşmalarında daima bu noktaya herkesin dikkatini çekmeye hususî bir ehemmiyet verdi. Şahsî muvaffakiyetlerini millete maledenlerin hakikatte birşey kaybetmediklerine ve Türk milletin kendisine iyilik edenleri unutmadığına daima işaret ederdi; aynı zamanda şahsî ihtiras ve rekabetler bir tarafa bırakılarak toplu olarak çalışılırsa mahsulün hem daha çabuk, hem daha iyi olacağını ve bir çok bakımsızlık ve fena idare senelerinden sonra, bir taraftan mevcudiyetimizi muhafaza, diğer taraftan medeniyet âleminde lâyık bulunduğumuz yüksek mevki kazanmak için buna behemehal ihtiyacımız bulunduğunu sık, sık söyledirdi. Tarih çalışmalarından bu mevzua ait küçük bir hatıram vardır. İhtimal ki arkadaşlardan bir çokları da hatırlayacaktır.

Bir gün Ankara Halkevindeki tarih kurumu dairesinde müsveddeleri okumak için toplanmıştık. Müzakereler hararetli oldu. Bilhassa iki arkadaş arasında müzakere münakaşa şeklini aldı. O akşam Atatürk lütfen cemiyet azalarını sofralarına davet buyurdular. Günlük mesai hakkında malûmat aldıktan ve her zaman olduğu gibi çalışanları ilfifatlarla teşvik ettikten sonra söz sırası günün münakaşa mevzuu olan meseleye geldi. Münakaşadan son derecede zevk alan Atatürk gayet neşeli bir halde günün hâdisesini hulâsa ettikten sonra münakaşanın huzurlarında devamını, kendilerine has nezaketle, rica ettiler. Arkadaşlar mevzuu anlatmağa başladı. Onları dinledikten sonra kâğıt ve kalem getirilmesini emrettiler; zaten kâğıt, kalem yemek odasının demirbaş eşyası sırasına girmişti. Salonun bir ucunda kara tahta, kenarda etajerlerin üzerinde lûgatlar, ansiklopediler yemek odasına bir mektep dersanesi halini vermişti; ve orası hakikaten bir mektepti. İstenilen şeyler geldikten sonra Atatürk her iki arkadaştan iddialarını yazı ile tespit etmelerini istedi, münakaşalarda başlangıçtaki iddiaların unutulması sık sık görülen bir şey olduğu için, buna lüzum gördüğünü ilâve etti. Sonra arkadaşlardan sözlerini teyit için ne gibi ilmi vesikalara ve mehezlere müracaat edeceklerini sordu. Bunlar da kâğıtlara yazıldı. Kütüpaneden istenilen kitaplar geldikten sonra okuma ve tercüme başladı. Neticede bir taraf hak kazandı. O zaman Atatürk davayı kaybeden arkadaşımıza dönerek bu neticenin

kendisinin yüksek kıymetini küçültecek bir hâdise olmadığını ifade ederek gönlünü aldı. Yalnız ilâve ederek dedi ki :

Size her zaman söylerim, yalnız kendi başınıza ve kendiniz için çalıştığınız zaman herkes gibi böyle bir netice ile karşılaşmanız mümkündür, hatta sık sık olabilir. Cemiyeti ben bunun için kurdum; buradaki üyeler yurt içinde ve dışında tarihe ait yapılan çalışmalardan ve kendi tetkikleri neticelerinden birbirlerini haberdar ederek, birbirlerini tamamlayarak çalışırlarsa netice daha müsbet olur. Bunu yaparken şahsınıza ait bir buluşun başkaları tarafından kullanılmasından ve mes'ut neticelerin isminize değil, mensup olduğunuz cemiyete ve millete mal edilmesinden endişeniz olmasın; millet bunun kadrini bilir. Millet sevgisi kadar büyük mükâfat yoktur. İstiklâl harbinde benim de milletime ettiğim birtakım hizmetler olmuştur, zannederim. Fakat bunlardan hiçbirini kendime maletmedim. Yapılanın hepsi milletin eseridir dedim; aranacak olursa doğrusu da budur. Mazide sayısız medeniyet kurmuş bir ırkın ve milletin çocukları olduğumuzu ispat etmek için yapmamız lâzım gelen şeylerin hepsini yaptığımızı ileri süremeyiz; bu güne ve yarına bırakılmış daha bir çok büyük işlerimiz vardır. İlmî çalışmalar da bunlar arasındadır. Beni seven arkadaşlarıma tavsiyem budur: şahsımız için değil, fakat mensup olduğumuz millet için el birliğile çalışalım; çalışmaların en yükseği budur.

Abone Kartları

Yıllık: 300 kuruş
Altı aylık: 150 "

TÜRK YURDU

Adres:

Ankara
Türk Ocakları
Merkez Heyeti

TÜRK OÇALARININ EİKİRLERİNİ NEŞREDER AYLIK MECMUA

No

Türk Ocakları

Ankara

Türk Tarih Enstitüsü
azası

2114

~~Türk Tarih Enstitüsü~~

~~Türk Tarih Enstitüsü~~

~~Reşit Galip Beyefendi~~

~~Sadı Maksud Beyefendi~~

~~Saatin İzzet Beyefendi~~

Tarih Kurumunun ilk adı üzerinde Atatürkün bizzat yaptıkları tashihler

TARİH

B.

TARİH

~~Bu izahattan sonra tarihi tarif edelim.~~
Tarih insan cemiyetlerinin, zaman ve mekân kaydile, sahih olarak, hayatını, harsını tetkik ve nakleden bir ilimdir.

Tarihin, insanlar için ne kadar mühim bir vazifeyi üzerine aldığı meydandadır.

Tarih, bu mühim vazifeyi ifa ederken, yalnız, bugünün insanlarını, tenvir ve irşat etmekle kalmıyor, bundan sonra gelecek insanlara da faydeli bir mürebbi oluyor.

Filhakika, yarının kurucusu olan bizler, bizden evvelki kavimlerin, milletlerin, devlet işlerinde fikri ve iktisadî sahalarda, yaptıklarını ve bunların mükemmel ve noksan cihetlerini, iyi ve fena taraflarını ve bunların sebeplerini, amil ve müessirlerini, tâbiî veya arızî manileri anladıkça, fikrimizde, filimizde, küşayış olur. Gelecek nesillerin nefretle yadedeceği bir insan, bir millet olarak tarihe geçmekten hazer edeceğiz. Fertçe ye milletçe, medeniyete ~~en~~ yüksek işler görmüş, insanlığın yükselmesine ~~çok~~ çalışmış, gelecek nesillerin istifade edebileceği, kıymetli, ölmez, ilmi ve san'atkarane eserler bırakmış bir varlık olarak, tarihte ~~en muhterem, en~~ şerefli bir yer ~~hakkında~~ ^{hakkında} ~~olacağı~~ ^{olacağı} ~~şahıd~~ ^{şahıd} edeceğiz. Çocuklarımıza da aynı fikir ve terbiyeyi vereceğiz.

Tarih, vazifesini ~~bu~~ ^{yaparken} muhtaç olduğu ~~ma~~ ^{mal} temin için hemen her ilim ve fenden istifade etmek mecburiyetindedir. Bilhassa, jeoloji, antropoloji, paleontoloji, arkeoloji, filoloji, etnoloji, iktisadiyat, tabiiyat ilimlerine muhtaç olduğu gibi, coğrafya ile daima yanyana yürümeye mecburdur.

öğrendikçe

Tetkik ettikçe

Biri sayede

ideali-
miz, ola-
cak tir

bilgileri

BEŞER TARİHİNE METHAL

~~Şerhinden bahsedilmiştir~~ insan cemiyetinin dünya yüzünde, hangi mevkii işgal ettiği, bu mevkiin vaziyeti, avarızı, iklimi, denize yakın veya uzak olması, toprağı, nehirleri; nebat ve hayvan yetiştirme kabiliyeti ile o cemiyetin tarihi arasında sıkı bir münasebet vardır. Kezalik, bir milletin, hangi milletlerle iktisadi, içtimai, siyasi münasebetlerde bulunduğunu bilmek lâzımdır. Bütün bunları, coğrafî vaziyetten anlıyabiliriz. Tarih, vak'alarını, zaman sırasile, tertip etmek için bir mebde kabul etmek ve ~~vak'aları~~ ^{vak'aları} o mebdee göre sıralamak lâzımdır. Bu mebde bütün milletlerde bir değildir.

Araplar, Muhammed'in, Mekkedden Medineye hicretini tarihlerine mebde olarak kabul etmişlerdir. Hicret mebde olmak üzere senelerin sayılmasına ~~senel hicriye~~ ^{ay is} ~~vekeyi senel kammeriye~~ ile hesaplanırsa ~~senel hicriye~~ ^{ay is} ~~senel kammeriye~~ ^{ay is} ile hesaplanırsa ~~senel hicriye~~ ^{ay is} ~~senel kammeriye~~ ^{ay is} ismini alır. Bütün dünya milletleri, İsa'nın doğduğu günü mebde kabul etmişlerdir, bu senelere ~~senel miladiye~~ ^{ay is} ~~denir~~ ^{ay is}. Ve yalnız ~~senel~~ ^{ay is} ~~senel~~ ^{ay is} ile hesaplanır.

Türkler, bütün medeni milletlerle beraber, Türk cümhuriyetinin teessüsündenberi mebde olarak miladi ve ölçü olarak ~~senel~~ ^{ay is} ~~senel~~ ^{ay is} kabul etmişlerdir.

**İNSANLARIN
GEÇİRDİĞİ
DEVİRLER**

Tarih, yazı ile başlar. İlk insanların, dünya yüzünde, yaşamağa başladıklarından itibaren, tarihin iptidasına kadar geçen çok uzun bir mazi biliyoruz. Bu mazi, tarihten evvele ait kalıyor. Demek ki insan cemiyetlerinin hayatları, bir mebdee nispetle iki zamana ayrılır:

p

İNSANLARIN GEÇİRDİĞİ DEVİRLER

- 1) Tarihten evvel zamanlar;
- 2) Tarih zamanları.

Tarihten evvelki zamanlarda yaşamış olan insanların hayatları hakkında, bize bir fikir veren, onların bıraktıkları eserler olduğunu biliyoruz. Bu zamanlar dört devreye ayrılır:

- 1) Yontma taş devri;
- 2) Cilâlı taş devri;

3) ~~Fanç devri;~~ Maden devri: Bakır, tunc, demir sanatları.

4) ~~Demir devri.~~

Bu devirlerin atları insanların hayatlarını müdafaa ve ihtiyaçlarını temin için kullandıkları maddeye ve maddeyi işleyişlerine göre verilmiştir.

Bu devirler, insanların, medenî hayat ve san'ata doğru terakki merhalelerini gösterir. Filhaki-ka, devirden devire daimî terakki vuku bulmuştur. Fakat zannolunmasın ki, dünyanın her muntakasında, aynı zamanda yaşamış olan bütün insan kütleleri, bu terakki merhalelerini, aynı zamanda kat'etmişler ve aynı zamanda müştereken, tarihî devirleri yaşamağa başlamışlardır.

Böyle olmamıştır. Bazı insan cemiyetleri ya daha müstait olduklarından ve yahut muhit ve ahvalin, kendilerine muvafık şerait bahşetmesinden dolayı, diğer insan cemiyetlerinden, daha çabuk terakki etmişlerdir.

Medenileşmiş kavimlerin, tarihten evvelki zamanlarının, ne kadar devam ettiğini kat'i olarak bilmek mümkün değildir. Her halde, hepsinin, vahşilik halinden çıkmak için geçirdikleri zamanlar, pek uzundur.

Bütün insanlar için, yontma taş devri, kaba taş devrini geçirecek en uzun sürmüş bir devirdir.

BEŞER TARİHİNE METHAL

Diğer devirler, daha fazla süratle birbirini takip etmiştir.

Yontma taş devrini, ^{orta Asya'da Türkler} ~~Sütlüce~~ milâttan 12,000 sene evvel atlıyabildikleri halde, Avrupalılar bu tarihten 5,000 sene sonraya kadar bu devri yaşamağa devam etmişlerdir; yani Avrupada milâttan ancak 7,000 sene evvel bu devirden çıkılabilmıştır.

Tunç devri ^{örneğin} ~~en eski medenî~~ ülkelerde, ^{mesela} Sum-
merde milâttan 6:7,000 sene evvel, Mısırdaki ~~bu~~ ^{Türklerde} ~~bundan sonra~~ başlamıştır. ^{bu} ~~bu~~ ~~ülkelerde~~ demir devri iptidalarında yazı icat edilmiş ve tarih devri açılmıştır. Avrupada yazı bilinmeksizin, dört muayyen devir geçirilmiştir.

I - Yontma Taş Devri

1) Yontma taş devrinde insanlar, taşları taşla yontarak muhtaç oldukları her nevi aletleri yaparlardı.

Bu devirde insanlar, iptidai ve sefilâne bir hayat geçiriyorlardı.

Evvelâ, açık havada yaşadılar, sonra, nehirler yakınlarında ağaç kovuklarına, kaya oyuklarına, mağaralara iltica ettiler. Bunun için bu devre mağara devri de denir. Fakat, daha çok balığı olan su, daha çok avı olan orman aramak üzere sık sık yerlerini değiştiriyorlardı. Çünkü ziraat bilmiyorlardı. Avladıkları balıkları, hayvanları ve tedarik ettikleri nebat köklerini ve yabancı yemişleri yiyorlardı. Bu insanlar elbise yapmasını bilmiyorlardı. Hayvan derilerine sarınıyorlardı.

2) Bugünkü mevcut hayvanlar, daha o devirde yaşamağa başlamışlardı. Büyük geyikler, öküzler, atlar, boz ayılar, aslanlar, sırtlanlar, gergedanlar, filler, şimdi ancak kutuplarda bulunan Ren geyikleri gibi hayvan cinsleri vardı. Bu devirde Ren

İNSANLARIN GEÇİRDİĞİ DEVİRLER

geyikleri okadar çoğalmıştı ki, bu devre Avrupada Ren devri namı verilmiştir.

Fakat o zamanın insanları bunların hiçbirini ehlileştirmemişlerdir. At, on'lar için bir avdı. Bundan başka bugün nesilleri kaybolmuş, mamut gibi büyük hayvanlar da vardı.

3) İnsanlar, o devirde ya öldürüp yemek için veya kendilerini muhafaza için hayvanlarla mücadele ederlerdi. İnsanlar birbirleriyle de kavga ediyorlardı. Av hayvanı, balık, bir mağarada bir yer, kavgaya sebep oluyordu.

Biribirlerini öldürüp etini yiyenler olduğu gibi keyif için diğerlerini öldürenler de vardı. Bu insanlar birbirlerinden, hayvanlardan, herşeyden, şimşekten, gökgürültüsünden, fırtınadan, gecenin karanlığından korkuyorlardı. *Korku* insanların ilk ve en kuvvetli hisleri oldu.

4) Bununla beraber bu insanlar, çok korkacak bir şey olmadığı ve çok aç olmadıkları zamanlarda hayvan dişlerinden gerdanlık yapıyorlardı. İçlerinden bazıları bayağı artist olmuşlardı. Bu devrin metrukâtı meyanında, üzerlerine, asıllarına pek benzeyen hayvan resimleri yapılmış taşlar ve kemikler bulundu.

Bazı mağaralarda boyalı hayvan resimleri de bulundu. Bu insanlar hayvan resimlerini oldukça mahirane yaptıkları halde insan resimlerini pek kaba bir surette yapmışlardı. Anlaşıyor ki uzak ecdadımız tabiatı müşahede ve tasvir etmesini biliyorlardı.

5) Yontma taş devri insanları, ateş yakmağı öğrendiler. Ateşte ısınıyorlar ve gıdalarını pişiriyorlardı.

Ateşin kuvvetli parlaklığı geceleri vahşi hay-

BEŞER TARİHİNE METHAL

vanları korkutarak uzaklaştırıyordu. Ateş aynı zamanda insanları, karanlığın verdiği korkulardan da kurtardı.

II - Cilâli Taş devri

6) Cilâli taş devrinde insanlar, taşları cilâliyerek her neviden ve daha çok güzel aletler yaptılar. Bu devirde Avrupada yeni insanlar görülmeğe başladı. ~~Bu insanlar Avrupa'nın vahşi vaziyetini değiştirdiler. Bu insanların menşep ellikleri kuzeyde Asyada ve Akdeniz kenarlarında, Asri muhtemelarda yaşayan Türk kökenli idi.~~ Türkler ziraati ve hayvanları ehlileştirmeği çoktan biliyorlardı. Hububat ve bilhassa buğday ziraatini öğrenmişlerdi.

Keten ziraati yapıyorlar ve onun liflerini dokuyarak kumaş ve ondan elbise yapmasını öğrenmişlerdi. Atı ve köpeği ehlileştiriren bunlardır. Artık bu devirde koyun, öküz sürüleri yetiştiriyorlardı.

Bu devrin adamları çiftçi ve çoban idiler. Bununla beraber cilâlanmış taşlardan ve kemiklerden muhtelif aletler ve zinet eşyası ve silâhlar yaptılar. Bunları yapmak için adeta imalâthaneler vardı. Başka san'atlar da inkişaf etmişti. Mese-lâ kile şekil vermeği biliyorlar ve onu pişirerek muhtelif şekillerde ve muhtelif süslerle çömlekler, kaplar yapıyorlardı. Bu muhtelif san'atlar gittikçe daha faal bir hale gelen bir ticaret doğurdu. Ziraat ve her türlü yeni san'atlardaki terakkiler ile cilâli taş devrini, ilk idrak eden Türklerdir.

7) Bu devrin insanları abideler diktiler. Bu abideler yere dikilmiş 4-5 metre irtifainde kaba taşlardan, manhirlerden ibaret idi. Bunlar ya bir hat

İNSANLARIN GEÇİRDİĞİ DEVİRLER

üzerinde veya bir daire üzerinde yan yana dikilirdi. Manhirlerin neye delâlet ettiklerini bilmiyoruz. Bundan başka *dolmen* denilen binalar yaptılar.

Dolmenler yere dikilmiş taşların üstünü ufki taşlar koyarak kapatmakla yapılan bir nevi odalardı. Bu tarzda yapılmış kapalı yollar da vardı. Dolmen odalarında insan kemikleri bulunmuştur. Bunlar şüphesiz mezardı. Bir üçüncü nevi binalar da vardı. Bunlar Avrupalıların *tümülüs* dedikleri tumbalardır. Tumbalar (Kurganlar) dolmen gibi taşlardan yapılmış, fakat üstü toprak yığımla örtülmüştür. Bunlar da tepéciklere benzer mezarlardı. Bu dolmen ve tumbalarda, tunç ve demir şeyler de bulunmuştur. Fakat, en eskilerinde yalnız taştan baltalar, kaba kaplar ve kemikten, fil dişinden, hayvan kabuklarından resimsiz olarak yapılmış zinet eşyaları bulunmuştur. Bu tezyinat bilâhara göl evlerinde bulunmuş olanlara benzerdi.

8) Cilâli taş devrinde insanlar kısmen göçebe hayatı terkederler, şurada burada yerleştiler. Bu mühim bir hâdisedir. İnsanlar yalnız münferit aileler halinde değil, biribirine yakın ailelerden mürekkep gruplar, yani *kabileler* halinde sakin oldular. Sabit hayat, küçük küçük milletler demek olan bu gruplar da tesanüdü takviye etti.

Beraber yaşamak için müşterek kaideler bulmak icap etti. Biz onlara bugün *kanunlar* diyoruz. O eski insanların buldukları kanunların neler olduğunu bilmiyoruz. Yalnız muhakkaktır ki insanların grup halinde birleşmeleri bir terakki oldu; ve insanlar arasında şiddet ve huşuneti azalttı.

9) Bu insan gruplarından bazıları göller üzerinde inşa ettikleri *beldelerde* ikamet etmeğe başladılar.

BEŞER TARİHİNE METHAL

Göl beldeleri şöyle inşa olunurdu: bir gölün içinde, fakat kıyıya yakın olmak üzere kazıklar çakılır; kazıkların üzerine ağaç kütüklerinden bir döşeme yapılırdı. Döşemenin üstünde kulübelere inşa olunurdu. Kulübelere müteharrik ahşap köprülerle sahile çıkılır ve gelinirdi. Bu köprüler akşamları kaldırılır, şabahları tekrar konulurdu.

40,000 kazık üzerine kurulmuş beldeler bulundu. Kazıkları, ağaç kütüklerini kaba taş bal-talarla kesmek ve düzeltmek için ne kadar uzun ve sabırlı çalışmak lâzım geldiği düşünölsün. Bu beldelerde insanlar kendilerini emniyet içinde hissediyorlardı. Emniyetli hayat, müşterek sarfo-lunan gayretin mükâfatı oldu. ~~Beşeriyetin büyük kümesi cilâli taş devrine, milâdî 1000'den on iki bin sene evvel varmıştır.~~

III- Maden devri.

Hakikî maden devri tunç istimalinden sonra başlar. Fakat tunç yapmak için lâzım olan kalay tabiaatte nadir bulunduğundan, tunçtan silâh ve aletler imalâtı mahdud idi. Bu sebeple daha uzun zamanlar yontma ve cilâli taştan yapılmış şeylerin istimaline devam edildi. Bulunmuş olan tunç kaplar üzerinde birtakım sahneler arzeden, karışık resimlerin mahkûk olduğu görülür.

Madenleri keşfeden insanlarca, demir madeni de malûm oldu. Demir istimali tunç istimalinden daha çok taammüm etti. Demirden yapılan şeyler tunçtan ve taştan yapılmış şeylerin tamamen yerine kaim oldu. Gerçi demiri eritmek ve onun üzerinde işlemek daha güçtür. Fakat zamanla bu müşkül yenildi. Demir keskin kılıç, balta ve sair

(*) Selçuklu beyleri boer kolle, Ayni
 no, ~~...~~ kadar ~~...~~
 yapıldılar. Gagnetiler zamanında
 onlara çarpıştılar.
 SELÇUKLAR

sonra Kara Hanlardan Kaşgari aldı. Fakat bu
~~...~~ devir çok sürmedi. Cengiz hanın kaboo
~~...~~ kumandanlarından Cebenoyan Balasagunu
 istilâ etti ve Küçlükü öldürerek Kara Hıfay Devle-
 tine nihayet verdi (1218)

ve Selçuklu
 8. SELÇUKLAR
 (Herkes 8A)

~~...~~ Devletinin inkırazın-
 dan sonra ~~...~~ İrtiş nehri boyunca ~~...~~
 nehrinin şimaline kadar uzanan geniş sahada
 yaşıyorlardı. X uncu asır nihayetlerinde Öğuzla-
 rın, Kinik şubesi Reisi Selçuk idi. Selçuk, amım
 Öğuzların başbuğu Biğo Hanı göçmemediğinden
 mensup olduğu Kinik boylarına ve ordunun
 güzide alcağını olarak Seyhun nehrinin ~~...~~
 ralarında Cent şehri civarında yerleşti ve Sama-
 nilerin tesirile kabilesile birlikte müslüman oldu.
 Selçuk ve kabilesi Saman Devletinin şimal hudu-
 na gayri-müslim Türklere karşı müdafaa etmek
 üzere Cent havalisinde yerleşti.

na
Maveatın
nehriyle

Selçuk, Maveatın nehri istilâ etmek isteyen
 Karahanlılardan Buğra Han karşı Samanilere
 hizmet etti. sonra 107 yaşında ~~...~~ öldü.
~~...~~ üç oğlu ile birçok torunları
 vardı. Selçuklu, Selçukun torunları Tuğrul ve
Çakır Beylerin riyasetlerinde toplanmışlar.
 Gaznelilerden Horasanı zaptettiler. Bu suretle
 Selçuk Devleti, Selçukun ilk torunlarından ku-
 rulu (1040) Tuğrul, az zaman zarfında Harzemi
 ve bütün İrani zaptetti ve (İsfahan)ı merkez
 yaptı. Büyük Selçukiler veya Horasan Selçukileri
 denilen Türk Devleti bu suretle ~~...~~ Bu ~~...~~
 larda Bağdat halifesinin ülkesi ~~...~~ bütünü

bu istik-
latların
ilom...

Tuğrul Bey *501* *niğayında* *Vicent bil-*
gariyilem *501* *taktına* *çiftive* *Arslanlar*
taninli.

Selçuk devletinin
teşekkülü

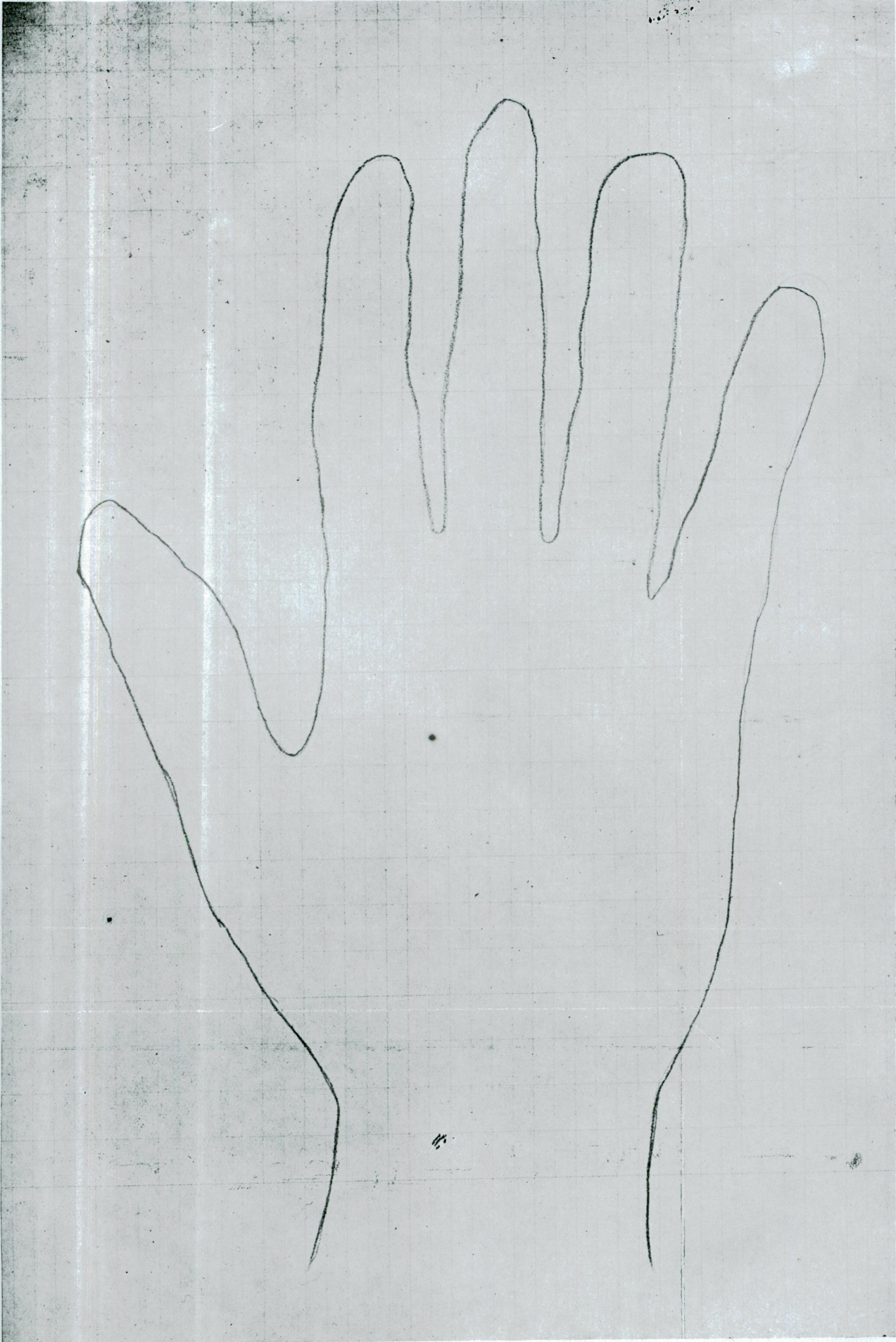
Halifenin mirasenet istemesi heyeti gönderdi. O zamanlar, Irak'ta (Ali-Buveyh) devlet ^{ORTA ASYA} Hakim buluyorlardı.

~~İçinde yürüyordu. Mısır'da hükümler olan Fatimî sülâlet, Bağdat Abbâsîlerini yıkmak için bütün gayretle çalışıyordu. Herkes, İslâm ülkesi içinde asayiş temin edecek kuvvetin Selçukîler olabileceğine kanaat getirmişti. Tuğrul'un göndere bütün müslümanlar arasında yayılmıştı. Bu sıralarda, Halife Kaimbiemrillâh Tuğrul Bey'e mektup yazarak Irakı fethetmesini ve kendisini Fatimîlerden ve (Ali-Buveyh) in boyunduruğundan kurtarmasını rica etti. Tuğrul, kuvvetli bir ordu ile (1055) te Bağdada geldi. Ali-Buveyh hükûmetine nihayet veda ve Halife, Tuğrul Beyi hususî merasimle kabul etti. Halife bir ferman okudu ve Tuğrul'un başına iki taç giydirdi. Bu alâmet iki iklim sultanı olduğuna işaret etti. Tuğrul Bey, bütün müslümanların yüksek hükümdarı deniyordu. Tuğrul halifenin kızile evlendi. Halifenin Tuğrul'a bu unvanı vermesi, İslâm âleminin idaresi vazifesinin resmen halife tarafından Türklerle verilmesi demektir. Daha evvel çehinşah lâkabını kullanan Selçuk padişahları bundan sonra Sultânı İslâm oldu. Bütün müslüman dünyası bir küle addolunuyor, ve halife dini reis tanınıyordu. Sultânı İslâm, dünyevi saltanatı halifeden telâkki eder kabul olunurdu. Tuğrul, dîni riyaseti kabul etmiyerek lâik bir devlet reisi kaldı.~~

★ Bağdat, Diyarbakır ve Musul'u aldıktan sonra vefat eden Tuğrul'un yerine geçen biraderzadesi Alp Arslan hemen (1063) Anadolu'nun fethine başladı. Az zaman zarfında Güreistanı, Kürdistanı, Suriye'yi, Kudüsu zaptetti. Türklerin bu istilâcını büyük bir ordu ile durdurmak isteyen Bizans İmparatoru Romanos Diyojen'i (Malazgirt) civarında müthiş bir mağlûbiyete uğrattı. (1071 ağustos 26).

— 502 —

(x) Tuğrul Bey Bağdada bir sefir gönderdi ki müslümanları Hülum ve taş sükret Kartara çağını vadetti. Tuğrul Bey (Ali-Buveyh) in idaresinde bilhassa Meyyaja geçti; Hemedan ile Nev Sehirlerini aldı. Nev gâyet esî 5

Atatürk'ün sağ eli

T. T. ~~...~~ A. K.

Sinan'ın
Heykelini
yapını

K. Atatürk

2 Ağustos 1935

Saat 22¹/₂

X

T.T.A.K.

Sinanın Heykeli
ni yapınır

K. Atatürk

2/VIII/1935

Sat 22/50

Atatürk Mimar Sinanın heykeli hakkında verdikleri direktifi mürekkeple tekrar yazmışlardı

14.2.1936.

Türk Tarih Kurumu Başkanlığına

Viyana Elçisi Bay Cevat Üstünün kaleme aldığı "Viyana Seferi" atlı etüd ile İstanbul Kumandanı General Halis Bıyıktay'ın , bunun hakkında yazdığı mütalaanameyi , ilişik olarak gönderiyorum . Her iki eserin , tetkik ve tenkit edilmek üzere , Genel Kurmay Başkanlığına verilmesini ve alınacak karşılığın iletilmesini temenni ederim

*Askerî mütalaalar
Tenkit edilmelidir.*

K. Atatürk

Atatürk'ün Viyana Elçisi Bay Cevat Üstün'ün eseri hakkında Kuruma verdikleri direktif

Türk Tarih Kurumu
Başkanı

Hasan Cemil

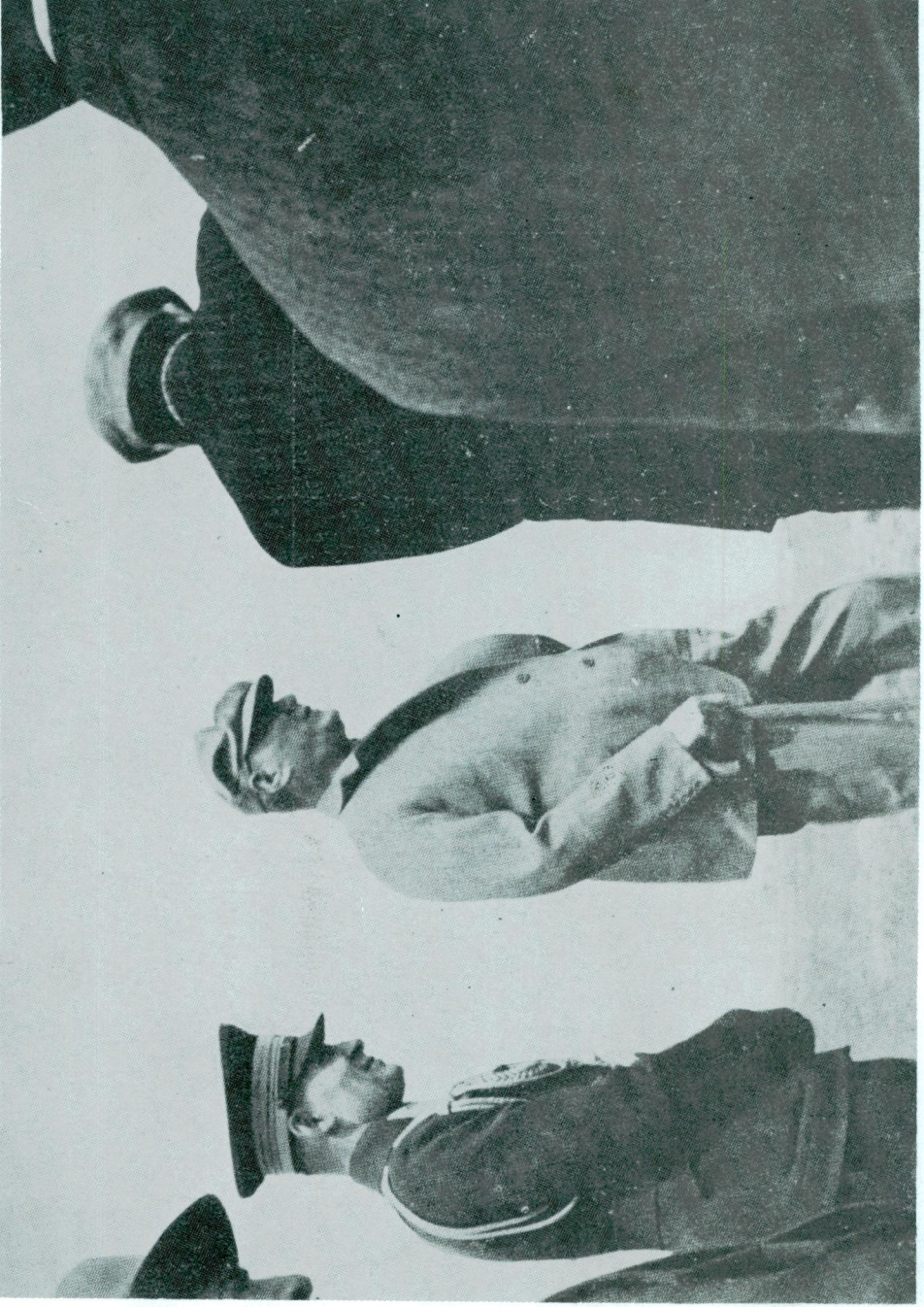
Düştündüklerimize
Pek uygundur; Hemen
işe başlanılmasını
öneririm

24/5/1937 K Atatürk

İkinci Türk Tarih Kongresi ve Sergisi hakkında takdim olunan projeyi Atatürk'ün tasvipleri

Atatürk'ün Babasının gönüllü zabıt kıyafeti

Atatürk Ahlatlıbel hafriyatını tetkik ederken

Belleten
"Bulletin"

Atatürk'ün "Bulletin,, mukabili "Belleten,, ismini buldukları zaman bizzat yazdıkları not

